వింతభావాలు

అది అతనికి మామూలయిపోయింది. ఏమీ తోచనప్పుడల్లా వచ్చి కూర్చుని కవ్వించి పోట్లాడి పోతూంటాడు.

కాని అతనితో కబుర్లువేయడమంటే నా కమిత కులాసా. అతను చెప్పే వేమీ – చేసేవేమీకాని – నాకు నచ్చవు. ఆ సంగతి అతనికీ బాగా తెలుసును. అయినా ఎప్పుడో ఓమారైనా మాట్లాడకుండా– పోట్లాడకుండా–రోజు గడిచేది కాదు. అందుచేతనేమోకూడాను–మా కిద్దరికీ అంతస్నేహం.

మామూలు వేళకే, మామూలుకన్నా మరీ చక్కగా వేషం వేసుకుని, ప్రత్యక్షమైనాడు సుందరం. దూరాన్నుంచే నా చేతులోపుస్తకం కనిపెట్టి తమాషాగా, చిరునవ్వుతో నావైపే చూస్తూ వస్తున్నాడు. నేనూ అది గ్రహించి, శాకుంతలం మూసేసి, సిగరెట్టు ముట్టించుకుని తయారుగా ఉన్నాను;

––మళ్ళా మొదలూ!

కోటమీద కోటి ఎక్కి వస్తున్నాడు. అతని ధోరణంతా వింతగా ఉన్నది:

"అవును, అలాగేఉంటుంది అర్థంగాకపోతే" అని ఈసడించాడు సుందరం.

నా కక్కడితో హుషారెక్కింది; ఇక ఊరుకోదలచలేదు.

"అయితే, కవిత్వానికీ, వేషానికీ సంబంధ మేముందీ?" అని నే నందుకున్నాను.

"తెలియకపోతే అలా అడుగు–దోవలోకిరా– ఏముందా? సోమయాజులుగారికీ శాలువకూ ఏం బాంధవ్యముందో, అంతకన్న–"

"అంటే?"

"ఏ పాటకి తగిన ఆట ఆ పాటకి అమరాలన్న మాట చూళ్ళేదూ? తత్వాలు వ్రాసిన బ్రహ్మంగారూ, సిద్దయ్యగారూ సన్యాసులయినారు. శృంగారం కురిపించిన సూరన్నగారు–"

"మహారసికుఅనే – కదూ, నీ వనబోయేది?"

"అవును. ఆలోచన వరకే కాకుండా – అనుభవంలోకి తెచ్చుకున్న రసికత్వం కూడాను వారిది."

"అనుభవం లేకపోతేనేం – ఊహించకూడదూ?"

సుందరం నవ్వాడు. నాకు అది పిచ్చి ప్రశ్నేమో ననిపించింది.

"సరే, అనుగుణ్యమైన సంస్కారం అవసరమని – పోనీ – ఒప్పుకుంటాను: మరి ప్రత్యేకమైన నేపథ్యం ఎందుకూ?"

"అవసరమే! – తన నమ్మకానికి, ఇతరులను నమ్మించడానికీ: రంభతో ఇంటర్‌వ్యూ ఆసించపోయే అవధాన్లగారు, వేసమంతా దిగవిడిచి, గావంచాతో

బయలుదేరుతాడేమో కనుక్కో - పేస్‌పోర్టు కావద్దూ? అందుకనే కవితా కన్యకు ప్రియులమవుదామమనుకునే మాదృశులు--"

"అదేమిటోయ్ - నీవు కవివికావూ? - కవికన్నకూతురు కవికి ఏమవుతుంది?"

"ఆం - ఏమవుతుందా? వాణి బ్రహ్మకు ఏమవుతుందో - నిమ్మళంమీద అది అవుతుంది; అవన్నీ పూర్వపు మాటలోయ్ - ఇప్పటిరకాలందరూ, పెంచుకు నేబాపతుకాదు."

"సరే పెంచుకోండి, ఏమన్నా చేసుకోండి - మీరు చెడ్డది కాకుండా కవిత్వాన్ని ఓ కన్నెను చేసి, దాన్ని చెడగొడుతున్నారు."

"అక్కడే మళ్ళా పొరబడుతున్నావు - అందరికీ తలో కన్నెనూ - అసలు పిల్ల ఒక్కతే; ఆమెను ఏ మహానుభావుడో ఎవరికీ తెలియకుండా రైలెక్కిస్తాడు. మిగతా దండంతా, ఆ అమ్మాయికి పింతల్లి పెత్తల్లి బిడ్డలోయ్ - ఎవరైతేనేం - రక్తస్పర్శ ఉంటేసరి."

"కనుక?"

"ఇంతదూరం వచ్చినా మళ్ళా మొదటికేనా?-- తీరుబడిగా ఆలోచించుకో. నిమ్మళంమీద నీకే అర్థం అవుతుంది - 'శృంగారీచేత్' మొదలైన వాక్యాలన్నీ సరిగా అర్థంచేసుకోకుండా ఎందుకూ వాదిస్తావూ?"

సుందరం అంతటితో అనుగ్రహించి విడిచిపెట్టాడు - అతను వెళ్ళిపోయిన చాలా సేపటిదాకా నవ్వుకుంటూనే ఉన్నాను.

చిన్నప్పటినుంచే ఎరుగున్నాను సుందరాన్ని...ఎప్పుడూ ఇంతే: అన్నీ విపరీతం ఆలోచనలు: కొత్తగా మాట్లాడేవాడుమాత్రం కొంత సేపు ఉక్కిరిబిక్కిరవుతాడు - ఓమాదిరిగా ఎరుగున్నవాడు "క్రాక్" ఏమోననుకొని జాలిపడతాడు; ఏమైతేనేం, మొత్తంమీద చాలా చురుకైనవాడు - అక్కరకు రావలసినవాడు.

ఉన్నట్టుగా ఉండి - కవికి ప్రత్యేకంగా ఓ వేషముండాలని సుందరానికి సూచించింది: వెంటనే వెనుకటి ఫక్కీ అంతా మార్చేసి క్రొత్తపద్ధతిని తయారయినాడు. అసలే చక్కనివాడు; అంతకన్నా చక్కగా అలంకరించుకునేవాడు - అతను దోవను పోతూంటే చూసి, మెచ్చుకుని, - "ఇట్టి మనోహరాంగు డొక డెందయినన్ కలడేని" అన్న పద్యం భావాన్ని స్మరించని - పడుచుపిల్ల లుండరనుకుంటాను.

సుందరానికి లక్షణవతియైన భార్య ఉంది; అనుభవించడానికి కావలసినంత ఆస్తి ఉంది; హాయిగా తిని, ఇంటి పట్టున కడుపులో పాలు కదలకుండా కూర్చోక ఏమిటా ఈ వేషాలన్నీ అని ఒక్కొక్కప్పుడు నాకు కోపం వచ్చేది; కాని ఏంలాభం? నాచేత నేమవుతుందీ? అతను తనకు తోచినంత తాను చేయడమేకాని.

ఇంకొకరు ఏమనుకున్నా - ఏం చెప్పినా - లక్ష్యం చేసేవాడుకాదు: వినేవాడుకాదు.

2

అప్పటికి అరగంటనుంచే కనిపెడుతున్నాను; సుందరం ఆలాగే కదలకుండా - నిల్చునే ఉన్నాడు.

నాకు కనబడి వారం అయింది అప్పటికి. ఎక్కడికన్నా వెళ్ళాడేమో ననుకున్నాను; నాకోసమే వస్తూ--

అక్కడ ఆగిపోయి ఉంటాడు - అందులో ఆశ్చర్యమేమీ లేదు. సుందరం ప్రకృతి దేవత సౌందర్యాన్ని ఉపాసించే జట్టులో ఒకడు; - ఒక్కొక్కనాడు అన్నమాటకూడా మరచి పోయి, ఆకాశంలో మబ్బు బాగుందనుకుంటూనో, నక్షత్రాలు మినుకుమినుకుమనుకుంటున్న వనుకుంటూనో, నిలుచున్న చోటనే రెప్ప వేయకుండా రాత్రంతా గడిపేవాడు.

వెన్నెల బాగా వచ్చింది. చందమామ నాకే చూడటానికి చాలా ముచ్చటగా ఉన్నాడు - పరివేషం మరీ అద్భుతంగా ఉంది; మేఘాలన్నీ బాలచంద్రుడు తాకుతాడేమోనని పతివ్రతలలాగా పరుగెత్తుతున్నాయి. కొబ్బరి చెట్లు చెయితాకినా కొంతవాసేనని - కొనలుచాచి అందుకోవలెనని తంటాలుపడుతున్నాయి - ఆ మనోహరదృశ్యాన్నంతా చూస్తూ, తలన్నా తిప్పకుండా అక్కడే నిలుచున్నాడు సుందరం.

ఆ - మనోహరదృశ్యం--

అద్దాలతలుపులమీద ఆమెనీడ పడుతుంది - మేడమీంచి గ్రామఫోను వినబడుతుంది.

చూసినకొద్దీ నాకు అనుమానంగానే ఉంది - కాని, ఏమో - ఎటు చెప్పడానికీ వీలులేదు.

ఫోను పాట చాలించింది - లోపల దీపకాంతికూడా తగ్గింది.

--రోమియో జూలియట్‌లో సీను సాక్షాత్కరించింది.

తెల్లనిచీరె కట్టుకుని, వెన్నెల్లోకూడా తళతళలాడిపోతూ - ఆమె బాల్కనీలోకి వచ్చి నిలుచున్నది.

ఇక చూడనక్కరలేకుండానే సంగతేమో తెలిసిపోయింది: ఏముందీ, సుందరం పైకి ఎక్కి వెళ్ళి--

కాదు, నేనే పొరబడ్డాను: సుందరం నిలుచున్న చోటినుంచి కదలలేదు: ఆమెమాత్రం - రెండునిమిషాలు అలా నిలుచుని, తరువాత లోపలికి వెళ్ళి తలుపు వేసుకున్నది.

దీపం సాఫుగా ఆరిపోయింది.

సుందరం అక్కడనుంచి బయలుదేరాడు. మొదట, తిరిగి వెళ్ళిపోవాలనుకున్నాడు కాబోలు, ఇంటిదోవబట్టాడు, కాని మళ్ళా ఏమాలోచించుకున్నాడో, చప్పున వెనుకకు తిరిగి, తిన్నగా మాయింటికి వచ్చేశాడు.

నేను అతడు రావడం కనిపెట్టి ఏమీ ఎరుగనట్లుగా సిగరెట్టుకాల్చుకుంటూ కూర్చున్నాను - మధ్యమధ్య కూనిరాగంలో, 'మేరే మౌలా బులాలో...' అనుకుంటూ-

--నన్ను పలుకరించలేదు! వచ్చి ఎదురుగా కుర్చీలో కూలబడి, చేజాచి, బల్లమీద 'శ్వేతకాష్ఠం' ఒకటి అందుకున్నాడు - నేను చూస్తూ ఊరుకున్నాను.

'ఎక్కడనుంచి మొదలుపెట్టనూ, కథ?' అని అతనే ఎత్తుకున్నాడు కొంతసేపటికి.

నేను దానికి జవాబు చెప్పకుండా -

"ఈ మధ్య నీవు ప్రకృతిని ఉపాసించడం మానేసి-" అని ఆగాను.

"అవునోయి - ప్రకృతిని కొన్నాళ్ళదాకా మరచిపోవాలిసివచ్చింది - చైతన్యాన్ని..."

నాకు నవ్వువచ్చింది.

"సరేలే - కథ నీవు చెప్పాలి? - నేను గ్రహించలేనూ?" అన్నాను.

"అందుకనే నేను చెప్పేది. నీవు తిన్నగా చూస్తేకదూ సరిగా గ్రహించేది!"

"తిన్నగానే చూశాను - కాని నీవనేదేమో మాత్రం గ్రహించలేను."

"పోనీ, అక్కడికి కొంతనయమే - వింటాలే."

నేను తల ఊపాను.

"ఆ-అనసూయకీ - నాకూ స్నేహంలేదు - తెలిసిందా?"

"అంటే?"

"నీవు చూసిందాన్నిబట్టి - నిన్ను నేను చూశానులే - నీ వేమి అనుకుంటున్నావో, అది కాదంటున్నాను--"

నే నేమీ మాట్లాడలేదు.

"క్రిందటి మంగళవారంనాడు - మీ యింట్లోనే భోజనం చేశాను - జ్ఞాపకం ఉందికదూ? ప్రొద్దుపోయేదాకా 'హిందూ' చదువుకుంటూ కూర్చున్నాను. నీవు అప్పుడే నిద్రపోయినావు--

--పడుకున్నవాడిని లేపడం ఎందుకని, నీతో చెప్పకుండానే వెళ్ళిపోయినాను. అప్పటికి పన్నెండు దాటింది.

ఎవరో పెళ్ళివారు - అక్కడ ఆగారు. కాన్సర్టు "వేణుగానలోలా-" మా షోగ్గా వాయిస్తున్నారు. వినడంతోనే నిద్రంతా అమాంతంగా మాయమయింది నాకు. అక్కడనుంచి కదలడానికి మనసు ఒప్పింది గాదు.

పైకి - ఊరికేనే చూశాను. అనసూయ నిలుచుని ఉంది.

అదివరకు చాలాసార్లు చూశాను. కాని ఎన్నడూ అంత అందంగా కనబడలేదు. చూపు మరల్చనేలేకపోయినాను. చూసినవాళ్ళేమనుకుంటారో అన్న తలపే లేకపోయింది.

నేను తెలివి తెచ్చుకునేటప్పటికి - పెండ్లివారు చాలాదూరం సాగిపోయినారు. రోడ్డు మీదకూడా ఎవరూ లేరు.

కాని ఆమె ఇంకా అక్కడనే నిలుచున్నది.

తలచుకుంటే నాకే సిగ్గువేసింది. ఆమె నన్ను కనిపెట్టే ఉంటుంది. ఏమనుకుందో!

ఇక అక్కడ నిలువలేకపోయినాను. ఇంటికి ఎట్లా వెళ్ళానో నాకే తెలియదు - ఎట్లా తెల్లవారిందో!

మరచిపోదామనుకున్నాను. అలాటి పాపపుతలపులు చేరనీయరాదనుకున్నాను - కాని, నా మనసు నా వశం మీరిపోయింది. ఆమెను చూడకుండా - ఆమెను తలచుకోకుండా - ఉండడం దుర్లభమనిపించింది.

బయటికి రావడానికి చాలా సిగ్గువేసింది - ఎవరికన్నా తెలిసిందేమో - ఏమనుకుంటారోనని చాలా తపించాను.

కాని, నా వశము కాకపోయింది. ఇంట్లో కూర్చోలేకపోయినాను. పవలల్లా ఏలాగో వేగిరించి, చీకటిపడగానే వచ్చి అక్కడే నిలుచుంటున్నాను.

క్రమంగా నాకు తగనిధైర్యం వస్తూంది. ఎవరన్నా లక్ష్యంలేకుండా పోతూంది – ఆమె – ఆమె తప్ప లోకమేలేదు నా కిప్పుడు–"

నే నాతని మాటకు అడ్డురాకుండా, వింటూ కూర్చున్నాను. విన్నకొద్దీ – అతని ఉద్రేకాన్ని చూసినకొద్దీ – భయం వేసింది.

'ఏమంటావు?" అని అడిగాడు సుందరం.

"ఏమంటాను – నీవు చేస్తున్నపని అంత బాగుండదేమో––"

"ఎవరికి?"

"లోకానికి"

"నీక్కూడానా?"

"నామాట కేంలే"

"నేను అడిగేది నీమాటే"

ఇక తప్పించుకోడానికి వీలులేకపోయింది. చూస్తూ ఊరుకోలేకపోయినాను––

"సుందరం – నా అభిప్రాయంమాత్రం––"

"నేను తప్పుచేస్తున్నాననేనా? –" అని అతడు అందుకున్నాడు.

"అవును."

"అయితే ప్రయోజనంలేదు. నీవు – అర్థంచేసుకోలేవు."

"ఈ పట్టున నీకు అర్థంకానివి – నీవు గ్రహించనివి కొన్ని విషయాలున్నాయి – తెలుసునా?"

"ఏమో, నాకు మాత్రం తెలియదు – తెలియనక్కరలేదు – కాని, నా ప్రేమా – నా ఆవేదన సంగతి నీ కెల్లా తెలుస్తుంది?"

నేను నిజమేనని తల ఊపాను.

తరువాత ఎవరమూ ఏమీ మాట్లాడలేదు.

3

రామమూర్తిగారు పడుచుదనంలో చాలా చక్కగా ఉండేవాడట – కాని, నే నెరిగినప్పటినుంచీ అలాగే ఉన్నాడు – పిలకజుట్టు, సగం నెరిసినగడ్డం – ముడతలుపడ్డ మొగం – ఏమో, అప్పటి ఆకారాన్ని చూచి ఊహించనైనా లేకపోయేవాణ్ణి. వయసులోఉన్నప్పుడు ఎట్లా ఉండేవాడో?!

మావైపునుంచే రోజూ కారులో కోర్టుకి వెళ్ళేవాడు. ఆయన్ని చూడటం వ్యవధానంగానే మా ముసలమ్మ – 'ఎట్లా ఉండేవాడనుకున్నావు? సరిగా దొరలాగా, – ఆ మీసాలూ' ఆ నుదురూ, నల్లలాంకోటూ, జరీతలగుడ్డ పెట్టుకుని నడుస్తూంటే, వీధంతా కలకలలాడిపోయేది – ఈ నాటి మాటా – ఇప్పటికి ముప్పై ఏండ్ల కిందట – అప్పుడు మీ తాతయ్య సబుకోర్టులో పనిచేస్తూండేవాళ్ళు – నీవేం ఎరుగున్నావు, మీ అమ్మే చంటిపిల్ల...'– అని ఆయన్ని ప్రశంసించడం మొదలుపెట్టి, సొంతకథలోకి దించేది. నేను విసువుకుని అక్కడనుండి లేచిపోయేవాణ్ణి.

అనసూయ అయినయింటిపిల్ల. చాలా చక్కందీ, చదువుకున్నదీ. ఆ అమ్మాయికీ, రామమూర్తిగారికీ అధమం మూడు పుష్కరాలన్నా తేడా ఉండవచ్చు వయసులో.

--లోకంలో పాతకథే, రామమూర్తిగారికి మొదటి భార్య వియోగం కలిగిన తరువాత, చాలాకాలం ఒంటరిగానే ఉండిపోయినాడు. ఏ కాశో లేచిపోతాడేమో ననుకునేవాళ్ళుకూడాను. కాని ఉన్నట్లుగాఉండి ఎవరికీ తెలియకుండానే, ఇట్టి పడుచుభార్యను సంపాదించుకువచ్చాడు.

అనసూయను వీధిమొగం చూడనీయడనీ, చాలా కోరంటికం పెడతాడనీ, కొడతాడనీ - పడుచుభార్యలున్న ముసలివాళ్ళకబ్బే దుర్బుద్ధులన్నీ ఉన్నాయనీ - అందరూ చెప్పుకునేవారు.

రూపాన్ని కాకుండా, గుణాన్ని వరించే పిల్లలు కూడా ఈ కాలంలో ఉన్నారని నమ్మేరకం కాదు నేను. అయినా, అనసూయవిషయంలో ఏమనుకోవడానికీ పాలుపోలేదు. అప్పటివరకూ పొల్లుమాటబడకుండా, మానవతిగానే కాపురంచేస్తున్నది.

నే నామెను ఎన్నడూ సరిగా చూడనన్నాలేదు. అసలు ఆ అమ్మాయి సాధారణంగా కనబడదుకూడాను. మా యింటికి దగ్గరనేకనుక, ఎన్నడన్నా, ఏడుపుమాత్రం వినిపించేది. రామమూర్తిగారు - ఆ కిరాతుడు - ఆ అమ్మాయిని తరుచు హింసించేవాడు.

సుందరంగాథ విన్నప్పటినుంచీ, నాకూ ఆమె అంటే కులాసాపుట్టింది - 'న పరిహార్యే వస్తుని పౌరవాణాం మనః ప్రవర్తతే' - మావాడికికూడా మనసు మారిందంటే, ఆమె సామాన్యురాలై ఉండదన్నమాటే కాదూ?

సుందరం, స్త్రీజనం విషయంలో అసలు చాలా జాగ్రత్తగా ఉంటాడు - అపట్ల మాత్రం చంచలుడుకాడు. అతడు అనసూయను వరించాడంటే - నాకు ఆశ్చర్యం వేసింది మొదట.

కాని సందేహమేమీలేదు. నిజంగా సుందరం వంటివాడికి తగిందే. ఆమెకూ అతనే తగినవాడు - ఈయుగంలో వీలులేదు కనుకగాని - ఏ హంసో మధ్య రాయబారం నడుపుతే ఎంతో త్వరగా తేలిపోయేదికదా - ఏదోఒకటి అనిపించేది.

నే నాతనికి సహాయమూచేయదలచలేదు... వారించదలచనూలేదు - చూసి సంతోషిద్దా మనుకున్నాను.

* * *

అకాల జలదోదయమయింది.

సుందరం పరుగెత్తుకుంటూ - నిజంగా పరుగుతోనే వచ్చాడు. వేసవిలోకన్నా ఎక్కువగా ఎండవేస్తూంది. నేనూ అప్పుడే కాఫీపుచ్చుకుని - నిద్రపోవాలనుకుంటున్నాను.

అమాంతం వచ్చి వెన్నుమీద చరిచాడు. మత్తంతా వదిలిపోయి లేచి కూర్చున్నాను. అంతమాత్రం కూర్చోకుండా - ఒకచోట నిలవకుండానే--

"లేవోయి - షర్టువేసుకుని బయలుదేరు, - త్వరగా - లే - అలా చూస్తావేం"--

అని గబగబ నన్ను హెచ్చరించి, ఉత్తరీయము, షర్టు తీసుకొనివచ్చి నామీద పడవేశాడు.

"ఏమిటీ హడావుడి?" అని నేను చాలా తీరుబడిగా అడిగాను, అతని తొందరంతా లెక్కపెట్టకుండా.

"కాదు – దోవలో చెపుతాను...ముందు బయలుదేరు."

"సంగతేమో తెలియందే కదలను. అసలు ఇంకోరైతే, ఇప్పుడు లోనికి రానిచ్చే వాణ్ణేకాదు. ఏమిటి ఎండవేళ నన్ను కాస్సేపు పడుకోనీయకుండా."

"ఎప్పుడూ నీతో ఇంతేనోయి" అని బిక్క మొగం వేసి, కూర్చున్నాడు సుందరం.

కొంచెంసేపు తలవంచుకుని ఏదో ఆలోచిస్తున్నట్లుగా ఊరుకుని –

"రామమూర్తి – రమ్మన్నాడోయి మన్ని" అన్నాడు చప్పున తలఎత్తి నావైపు చూస్తూ.

"ఏమిటీ?"

సుందరం మళ్ళా చెప్పాడు.

"నిజంగానా?"

"ఇంకా నమ్మకపోవడమేనా?"

"సరే వెళుదామా?"

"తప్పకుండా – నీదే ఆలస్యం."

--"కారణం ఏమిటో?"

"ఏమయినా, నాకు లక్ష్యంలేదు – అనసూయ..."

"కనిపెట్టాడా?"

"ఎన్నడో కనిపెట్టాలిసింది. అది అతనిపొరబాటే"

"దుర్మార్గుడు: మనం కాస్త జాగ్రత్తగా..."

"అయితే లెక్క ఏమిటోయి – అతనితో చెప్పే అనసూయను – లాక్కుంటాను."

"అన్యాయమేమో"

"అతనుచేసేదానికంటేనా?"

--ఇద్దరమూ వెళ్ళి రామమూర్తి లైబ్రరీలో కూర్చున్నాము. లోపలికి కబురు పంపించాము.

నే నదివరలో ఎన్నడూ లోపలికి వెళ్ళలేదు. అయనకు అంత మంచి లైబ్రరీ ఉన్నదని కలలోనన్నా అనుకోలేదు. పాతవకీళ్ళ దగ్గర ఉండే సరంజామా అనుకున్నాను గాని – చూసేటప్పటికి నాకు, తలతిరిగిపోయింది – పేరున్న ఆధునికుల గ్రంథాలన్నీ మంచి ప్రతులు, ముద్దులు మూటగడుతూ అలమారలనిండా ఉన్నాయి--

లోపలికి రమ్మని నౌకరు వచ్చి చెప్పాడు. సుందరం నేనూ – లోపలికి వెళ్ళాము.

డ్రాయింగురూము – ఫోటోగ్రాఫులలోనే కాని ప్రత్యక్షంగా ఎన్నడూ అలాటిది చూడలేదు – ఎంతో బాగుంది – నాకు లోపలికి వెళ్ళడానికి అదేదో అనిపించింది.

రామమూర్తిగారు చెస్టరుఫీల్డుతో కూర్చొని ఉన్నాడు. ప్రక్కన ట్రేలో కాఫీ సామగ్రి అంతా ఉన్నది.

మమ్మల్ని చూసి, లేచి ఎదురుగుండా వచ్చాడు. సబహుమానంగా లోపలికి తీసుకునివెళ్ళి కూర్చొబెట్టి తానుకూడా మాకు ఎదురుగా కూర్చున్నాడు, చేతులో పుస్తకం ప్రక్కన పెట్టేసి.

అందరమూ కాఫీ పుచ్చుకున్నాము.

అంతవరకూ సుందరం ఏమీ మాట్లాడలేదు. నేనూ ఏమనడానికి తోచక ఊరుకునే ఉన్నాను. రామమూర్తిగారే మాట్లాడుతున్నారు ఏదో అమాటలూ – ఈమాటలూను.

ఆయనమొగం, వాలకం చూస్తే మోసమేమీ స్ఫురించలేదు. కాని నా కాయన ఎదుట ముండ్లమీద కూర్చున్నట్లుగా ఉంది. ఎప్పుడు బయటపడదామా అనుకుంటూ, విధిలేక తప్పనిసరిగా కూర్చున్నాను.

"అనసూయా!"

రామమూర్తిగారు నెమ్మదిగా పిలిచారు. నాకు గుండెలు ఆగిపోతాయేమోనని పించింది. నిలువున నీరైనాను. సుందరంస్థితి గమనించడమేలేదు.

గాజులచప్పుడు వినబడ్డది. గుమ్మానికి అడ్డమున్న తెర తొలగించుకుని అనసూయ లోపలికి –

--రాలేదు. ముందరికి అడుగు వేయబోతూ, మమ్మల్ని చూసి, చప్పున లోపలికి పోయింది.

"ఫరవాలేదు – రా"

ఆమె తలవంచుకుని వచ్చి దూరంగా నిలవబడినది. నాకు నిజంగా భయం వేస్తూంది. ఆమె మొగంలోమాత్రం ఆశ్చర్యం కనబడుతూంది.

రామమూర్తిగారు లేచి నిలుచున్నారు. అనసూయ ఆయనచాటుగా ఉంది. మాకు కనిపించడంలేదు.

"కష్టమనుకోకుండా పిలువగానే వచ్చారు. కృతజ్ఞుణ్ణి" అని రామమూర్తిగారు ఎత్తుకున్నారు.

నాకు ఏం జవాబు చెప్పాలో తోచలేదు. అసలు అవసరం లేదేమో కూడాను. మాట్లాడకుండానే కూర్చున్నాం.

"సుందరంగారూ, మిమ్మల్ని నేను చిన్నప్పటినుంచీ ఎరుగున్నాను. మీ నాయనగారికీ నాకూ, ఒకప్పుడు స్నేహంకూడా ఉండేది."

సుందరం తెల్లబోయి ఆయనవైపే చూస్తున్నాడు.

"--మీకన్న వయస్సు చెల్లినవాడిని గనుక, రెండు ముక్కలు వేదాంతం మాట్లాడుతాను. విసుక్కోకోకండి – మానవుడికి ఆయుఃప్రమాణము శతాధికం అని నిర్ణయం ఉన్నా, విధి దుర్విజ్ఞేయం కాదండీ – శంకరుడు జీవనం విద్యుచ్చిరమనే అన్నాడు. అనుభవం విషయంలో లోకాయతికులమతమే నాకు నచ్చిందండీ – ఏమంటారు?--"

మేమేమీ అనలేదు. ఆయనే అందుకున్నాడు --

"ఇక మామూలు ధోరణిలోకి వస్తాను: – కులాసా రెండు విధాలని నా ఊహ – సొంతం పరకీయం – అని అంటే తాననుభవించడం, ఎవరినన్నా చూసి ఆనందించడం. ఎవరి అదృష్టాన్నిబట్టి ఎవరికివారికి – ఏదో, ఈ రెండు రకాల్లో ఒకటి--"

సుందరం రెండుమూడుసార్లు మాటకు అడ్డం రాబోయినాడు. కాని రామమూర్తి గారు మాట చొరనీయలేదు. ఇక ప్రయోజనంలేదని, మాట అందుకోడానికి ప్రయత్నం

మానేసి అభినయంతో, తన అభిప్రాయం తెలియజెప్పాలని తంటాలుపడుతున్నాడు. ఆయన అది గ్రహించాడు కాబోలు చిరునవ్వుతో—

"నాయనా, తొందరపడకోయ్! నీకు నాలో మూడవపాలువయస్సుందీ? – వస్తున్నానుకదూ?" అన్నాడు.

నా కిక అబిగిని కూర్చోడం దుర్భరమయిపోయింది. అప్పటికి పదినిమిషాలనుండీ వింటూన్నా, కనిబెడుతున్నా, మాటల ధోరణేమిటో, మనసులో ఏముందో – ఏమీ గోచరించనే లేదు. ఆయన సమక్షంలో ఉండటమే యాతనగా ఉంది. ఆ చూపు–ఆ చూపు తమాషాగా ఉంది. కాని అర్థం అయేటట్టుమాత్రంలేదు. మా ప్రజ్ఞలన్నీ మా అధీనం దాటిపోతూన్నాయి.

--అది అంతకన్నా చిత్రంగా ఉంది! – ఇప్పుడు గాంభీర్యం ఉట్టిపడుతూంది ఆ ముఖకవళికలో, ఆ – ధీరుడు ఓ మాదిరిగా, దుర్నిరీక్షుడుగా ఉన్నాడు – మారిపోయినాడు.

"అనసూయను నీవు ప్రేమిస్తున్నావుకాదూ?"

పిడుగుపడింది. – కాని ఆయన చలించలేదే!

"అడుగనక్కరలేదు – నీకు – ఆ...మె...మీద చాలా ప్రేమఉంది – నాకు తెలుసును."

అగ్నిపర్వతం అడుగంటా కదిలిపోతూంది: – తప్తధాతు ప్రవాహం ముంచుకు వస్తూంది.

--సుందరం కూర్చున్నచోటనుంచి లేచి – ఎగిరి – నిలుచున్నాడు – వణకిపోతున్నాడు. కళ్ళు, భావకవిత్వ – రాగాన్ని క్రక్కుతున్నాయి.

"రామమూర్తిగారూ – నేను అనసూయను....అనసూయ నాది – నాకు కావాలి.... ఆ బంగారుబొమ్మను--మీరు – మీరు – ఆమెకు మీరు తగరు – ఆమె జీవితాన్ని పాడుచేస్తున్నారు. ఆ లావణ్యరాశి – ఆ..."

రామమూర్తిగారు ఈ ధూకుడు చూసి, చకితుడైనాకాలేదు. చిరునవ్వు – నిజంగానే – చిరునవ్వు నవ్వాడు---

"అవునోయి – ఆమె నీకు కావాలి; నేను సంతోషంగా అనసూయను, ఆమె ప్రేమను ఆశీర్వచనపురస్సరంగా నీ కిచ్చివేస్తాను. హృదయపూర్వకంగా ఆమెను ఆమెవరించిన అదృష్టశాలిదగ్గరకు బ్రహ్మరథంపట్టి తీసుకుని వెళుతాను. నీవు పోషించనక్కరలేదు. నాకు కలిగినదంతా ఆమెదే. ఇప్పుడే ఆమెకు యిచ్చివేస్తాను. ప్రేమేకాదూ, నీవు కోరేదీ, నీకు కావలసిందీ---"

విన్నాం – ఈ మాటలన్నీ విన్నాం. కాని అప్పటి మా స్థితి ఏలా తెలియజేయడం?

నీలాంబుదాలమాటునుంచి తొణుకుతూఉన్న విద్యుద్వల్లి తెర తొలగించుకుని మా కళ్ళయెదుట మెరిసింది.

చెంగున ముందరికి దుమికింది. అప్పటికి మేం అనసూయమాటే మరచిపోయినాం. రామమూర్తిగారుకూడా.

ఆయనకూడా ఈధోరణిలో ఆమెను గమనించడమే లేదు. అమాంతం, ముందుకు ఉరికి ఎదుట నిలువబడేటప్పటికి, ఏఎంత నిగ్రహమున్నా మాలాగే ఆయనా ఉలిక్కిపడ్డాడు.

"ఏమిటే అగడం?"

ఎవ్వరమూ మాట్లాడలేదు. మెదలవన్నా లేదు.

"అనసూయా!"

రామమూర్తిగారు చాలా ఆశ్చర్యపడుతున్నారు. ఇక అనసూయో-

ఆ చూపులు, ఆ చూపులకి అర్థం తెలియడంలేదు. కాని, ఆమెకళ్ళ యెదుటపడుటకన్న ఏమైపోయినా బాగుండుననిపిస్తూంది. ఆ కోపం - ఆ విషాదం.

"అభిమానం లేదూ? మీ భార్యను పరుడెవ్వడో మెచ్చుకున్నాడని, ఆ - అతనికి దానం చేస్తారా? పశువుల్లో పక్షుల్లోకూడా లేదే ఇంత ధర్మబుద్ధి?"

రామమూర్తిగారు అనసూయను తేరిబారచూశాడు-

"వెళ్ళవా? - నీ జీవితాన్నంతా వ్యర్థం చేసుకుంటావా? - నీవు సుఖపడటమే నేను కోరేది - నీమీద ప్రేమ" -

అనసూయ ఆడుపులిలాగా గర్జించింది-

"నామీద - ప్రేమ - అవును, నిజంగానే - నా మీద మీకు ప్రేమ - దయ - అపేక్ష - ఎన్ని ఉన్నాయి! - పశువధ చేసేవాళ్ళున్నా, ఆ ప్రాణిమీద కనికరిస్తారు - మీ కా మాత్రమన్నా జాలిలేదే?"

రామమూర్తిగారు తెల తెలబోయినారు -

"అనసూయా - పొరబడ్డానా?" అని సంశయిస్తూ ప్రశ్నించాడు.

"మీరు తప్పుచేశారని - ఈ దాసి అనగలదా, అనడానికి అధికారముందా? - కాని, ఇంతకాలమున్నా, నా మనస్సు కనిపెట్టలేకపోయినారు కదా?"

"నీవు - ఈ - ఈయనను -"

"అవును...మీ మాటలన్నీ విన్నతర్వాత సంగతంతా తెలిసింది. నాకు తెలియకుండానే నన్ను ఇమిడ్చి ఎంత కథ అల్లారు."

"ఏమిటి?"

"వీరు - ఎవరూ?"

అని మమ్ములనుచూపించి అడిగింది - నేనూ సుందరం తెల్లబోయినాము. మేము ఎవరమోకూడా అనసూయకి తెలియదా?

కాని రామమూర్తిగారికి కోపం వచ్చింది. ఆయనకు అనసూయమాటలు అర్థంకావటంలేదు కాబోలు!

"ఏంవేషాలూ - ఎవరో తెలియకుండానే - ఆయన్ని -"

అనసూయ నవ్వింది.

"ప్రేమించావనేనా, మీ రగడబోయేది?"

"అవును" - అని రామమూర్తిగారు తల ఊగించారు.

మళ్ళా - ఈ మారు బిగ్గరగానే - నవ్వేసింది అనసూయ.

"అయితే - నేను ప్రేమించానా? - ఎవరినీ?"

"ఎరుగవా?"

"మీకు - తెలియదా?"

"తెలుసును. నేను – చూశాను. ఆ వెన్నెల రాత్రుల్లో అతనికోసం నీవు – నీకోసం అతడూ – పరితపించడం–"

రామమూర్తిగారు ఉగ్రుడైపోయినాడు. మనసులో దాచలేక, కథంతా చెప్పేశాడు – నిత్యమూ సుందరం – అనసూయకోసం నిరీక్షించడం – ఆమె అతనికి కనబడటం...

ఇంకా ఏవేవో మాటలన్నాడు – వింతవ్యాఖ్యానాలు చేశాడు – ఆ శాంతమంతా ఎక్కడికో పోయిందో!

అనసూయ అంతా విన్నది –

-- "అలాగేం – ఒకరిని మించిన వారొకరూ – మీరు ఆయన్ని చూశారు. ఆయన – నన్ను చూశారు కారూ– సరే, అంతవరకూ మీ కథ బాగానే ఉంది – ఒప్పుకుందాం కాని మిమ్మల్ని ఇద్దర్నీ – నేను చూడలేదే?–"

-- ఇక ఎవరేం మాట్లాడతారు?

--"చూడకపోవడం నాది పొరబాటే – లేకపోతే ఇంతకథ ఏలా జరుగనూ. అయ్యో, వృధాగా ఎంత కష్టపడ్డారూ? నన్ను అడుగలేకపోయినారా? నా – నామీదనా మీ కపనమ్మకం? అంత విశ్వాసం లేకపోయిందా?

"అవును, ఏలా అడుగుతారు...అబద్ధం చెపుతానేమోననుకున్నారు కాదూ? మీతో – మీతో అబద్ధమాడుతానని, మిమ్మల్ని మోసం – మీకు ద్రోహం చేస్తానని ఏలా అనుకున్నారూ? అంతమాత్రం నన్ను నమ్మలేకపోయినారా? అబ్బ! మీది ఎంత రాతిగుండె!

"మీ ఎదుటబడి ఇతరులున్నప్పుడు ఇంత నదురూ బెదురూలేకుండా మాట్లాడటం తప్పే. నాకూ తెలుసును. కాని, స్త్రీకి ఇంతకన్న గొప్ప పరీక్ష ఏముంది? మీ వంశ గౌరవం, మీ ప్రతిష్ఠ, నన్ను కన్నవారి మర్యాద నేను కాపాడుకోవద్దూ--

"మీకు తెలుసును కాదా – భోజనం అయినతర్వాత నిద్రపోకముందు కాస్సేపు చల్లగాలిలో తిరిగే అలవాటు నాకుందని? నేను కాపురానికి వచ్చినప్పటేనుంచీ మీరు చూస్తూనే వున్నారు. చిన్నప్పటినుంచీకూడా అంతే. కావలిస్తే మావాళ్ళని కనుక్కోండి.

"చక్కగా వెన్నెల ఉంది, చంద్రుడూ, నక్షత్రాలూ మెరుస్తూ కనబడుతూంటే – క్రింద రోడ్డూ – రోడ్డుమీదపోయే మనుష్యులనీ చూడటానికి – ఎవరికి మనసొప్పుతుందండీ? నా ధ్యానంలో నేనుంటే – పాపం – ఆయన నన్ను చూసి ఉంటాడు:

"వీరి వేషం, వైఖరీ చూస్తే కవిత్వం చెప్పేవారిలాగా కనబడుతున్నారే – మీరూ ఓపికలేక బయటికి అనకపోయినా – మనసులోఉందికాదూ మీకూను ఆ ధోరణి – కనుక ఇది మీరుభయులూ కలిసి చేసిన వంచనా?

"–మా నాన్న అనేవాడులేండి – 'నిరంకుశాః కవయః' అని – మా చిన్నతనంలో సరిగా అర్థం చేసుకోలేక, ఈ కవులందరూ, సరిగా అంకుశంపెట్టి పొడిచి, మంచిదోవలోకి తీసుకువచ్చేవాడు లేక ఈలా చెడిపోతున్నారనుకునే వాళ్ళం–కాని బుద్ధితెలిసినకొద్దీ, ఈ అమాయకపు ఊహలే నిజం అవుతున్నాయే? – మీరందరూ, నిజంచేస్తున్నారే?

"మీ ఆలోచనలో మంచి చెడ్డలు మీకు తెలియాలి. కాని అందరూ, మీలాగానే అనుకొని అందరూ మీ అందుబాటులో వారనుకుని–వృధాగా కష్టపెట్టకండీ – మీరూ కష్టపడకండి."

వింటున్న కొద్దీ, కాళిదాసు శకుంతలచేత చెప్పించిన లెక్చరు, దీనిముందర చాలా నీరసంగా కనబడ్డది – నిజంగానే, చక్కనివాళ్ళకు కోపంకూడా అదోమాదిరి అందమే.

అనసూయ, ఈ మాటలన్నీ రామమూర్తిగారికి ఎదురై అన్నది. ఇక చాలించి, మమ్మల్ని రక్షిస్తుందేమో ననుకున్నాం – నేనుమాత్రం, నా జన్మనూ–దానికి కారకులనూ, మా వంశానికి మూలపురుషులనూ, బాలారిష్టాలన్నీ తప్పించి ఇందాకా బ్రదుకనిచ్చిన దైవాలనీ – ఎంత తిట్టానో తిడుతున్నానో – ఎవరికెరుక?

కాని, మా కంతటితో తప్పించుకుని బయటపడే భాగ్యంలేదు. రామమూర్తిగారి దిక్కునుండి మావైపుకు తిరిగింది ఆ తుపాను. ఒక్కటే విసురు––

"అయ్యా! మీ రెవరో ఎరుగను – క్షమించండి. కాని, మీ తోబుట్టువునే, ఆ మాదిరిగా – చూడటానికి మీ మనసు ఒప్పదనుకుంటాను – కాదూ?" అని అన్నది మృదుమధురస్వరంతో – ఎంతో నెమ్మదిగా.

ఆ దెబ్బతో మా యుద్ధరిపనీ ఆఖరయిపోయింది. సుందరం, నేనూ – ఏలా వచ్చి బయటపడ్డామో తెలియదు.

నేను కాస్త వెనుకపడ్డాననుకుంటాను. రామమూర్తిగారు అనసూయయెదుట సాంజలియై క్షమార్పణ వేడటం, ఆమె ఆయన్ని తగని ప్రేమతో వారించడం చూశాను చూచాయగా.

సుందరం ఈ మధ్య అసలే కనబడటం మానేశాడు. వేసవికి ఊటీ వెళ్ళాడేమో!

అమాటే – ఆ అమ్మాయిమాటే – ఆమె అన్నమాటే ఎప్పుడూ తలుపుకువస్తూంటుంది. తలచుకున్నప్పుడల్లా నవ్వుకుంటాను. నిజమే – ఒకరిని మించినవారొకరూ!

★ ★ ★